

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΑΛΗΟΥ ΚΑΙΡΟΥ

ΟΤΑΝ ΧΑΝΟΝΤΑΙ Τ' ΑΣΤΕΡΙΑ

Έρχοντουσαν οργανωτάι από την Παλαιάν Ελλάδα.

θάσανα και ή μεταπτώσεις του επίσης Θεσσαλονικιού, μακαρίτη Τζέκη.

— Άδέρφια λοιπόν, πού λέτε, ήσανε ο Τζέκης και ο "Αμποτ.

Κι' ο "Αμποτ ήταν πλούσιος και δυνατός. Για τούτο οι Τούρκοι τον σεβόντουσαν, αλλά... τον τριγύριζαν και οι κλέφτες.

Κλέφτες, τότε, ήσαν αρκετοί εδώ.

Γιομάτα τὰ βουνά καπετανάτα. Όλοι έρχοντουσαν σχεδόν από την Παλαιά Ελλάδα.

— Ως οργανωτάι;...

— Χμ! Είχαν κι' εδώ «γιατάκηδες» και «δειχτες». Έτοῦτοι έλεγαν και έδειχναν, εκείνοι έκλεβαν και ένεργούσαν και έπειτα μοιραζόντουσαν τὰ χρήματα. Φεύγαν οι κλέφτες για τόν τόπο τους, την Παλαιά Ελλάδα, αποτραβιόντουσαν κι' έτοῦτοι στις δουλειές, τάχα, και στα χωράφια τους, σαν «παστρικοί νοικοκυραίοι» και κάναν τόν κακόμοιρο.

«Ποῦ με είδες, ποῦ σε ξέρω».

Μιά ήμέρα θάλανε βουλή οι κλέφτες να πιάσουνε τόν αδερφό του "Αμποτ. Ήρθαν και από την Παλαιά Ελλάδα οι «μεγάλοι δάσκαλοι» και μια ήμέρα πού ήταν τὸ παιδί και χάζευε στο περιβόλι του, σαλτάραν μέσα, του κλείνουνε τὸ στόμα με τὰ χέρια τους και τὸ κόβουνε στὸν ὦμο.

"Ως πού να τὸς δοῦνε, χάθηκαν!

Ο "Αμποτ, καθώς τὸν κρατούσε ένας απ' τὸ στόμα φιμωμένος, του δάγκωσε και του έκοψε τὸ δάχτυλο, μα εκείνος δὲν αποτράβηξε τὸ χέρι του. Μὰ τόσο τρόμαξε τὸ παιδί και τόσο ταραχτήκε ἄμα γέμισεν ἀπὸ αἷματα τὸ στόμα του, πὸ ἔχασε τὴ φωνή του ἀπὸ τότε και βουβάθηκε.

Και οὔτε ξαναμίλησε ποτέ! Σάν τὸν πήραν τὸν αἰχμάλωτο και τὸν πήγαν και τὸν ἀσφαλίσανε, στείλανε χαρτί στὸν ἀδελφό του οι κλέφτες.

Οὔτε παραπάνω, οὔτε παρακάτω, 15.000 λίρες ὄθωμανικές ζητούσανε.

Ποῦ να τὴς βρῆ ο "Αμποτ! Χωρίς να εἰπῆ ο ἀδερφός του τίποτε στις τουρκικές ἀρ-

ΤΟΥ Κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

χές, μιὰ και δυὸ στὸν "Αγγλο πρόξενο. Ο πρόξενος τηλεγράφει στο Λονδίνο, τὸ Λονδίνο στην Ἀθήνα, και ή Ἀθήνα στην τουρκική κυβέρνησι.

— Και γιατί τηλεγράφησαν στην Ἀθήνα;

— Γιατί ήταν Ἑλληνες, να τὸν βοηθήση ή ἑλληνική κυβέρνησις!

Ο θαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης ἔτριβε τὰ μάτια του, και τί να πῆ δὲν ήξερε, σαν ἔλαβε εἶδησι ἀπὸ την Ἀθήνα οἱ κλέφτες αἰχμαλωτίσανε τὸν "Αμποτ στην πόλι, μέσα στη Σαλονίκη, πὸ ἔξουσίαζεν αὐτός, σαν μεγάλος και τρανὸς θαλῆς πὸ ήταν.

Τέλος πάντων, ἀπὸ ἐδῶ τὸ ἔχουν, ἀπὸ ἐκεῖ τὸ ἔχουν, ἀναγκάζει ή Ἀγγλία την τουρκική κυβέρνησι να πληρώση αὐτὴ τὰ λύτρα. Κάθε μέρα παραστάσεις ἔκανε ο "Αγγλος πρόξενος, ο Τζαναμπέτης.

Διατάζει τότε ο ΣουλτάνοςΙ γιατί εἶπεν οἱ δὲν εἶχεν ο «χασνές» (τὸ δημόσιο θησαυροφυλάκιο) να κόψουν δέκα-πεντε χιλιάδες λίρες, ὀλοκαίνουργες, χρυσές. Ἀλλὰ ἔσοφίστηκε, σαν Τούρκος, και μιὰ πονηριά. "Έχετε ἰδῆ λίρες τουρκικές;

— Μιὰ φορὰ κι' ἕναν καιρό!...

— Εἶδατε λοιπόν πὸς δίπλα ἀπὸ τὰ «ντουρά» εἶνε κάτι ἀστέρια;

— Ναί.

— "Ε, λοιπόν, ή τουρκική κυβέρνησις στις νέες λίρες ὀπου ἔκοψε για να τις δώση στους ληστές, ἔδωσε ἔντολή να τυπωθῆ ἕνα ἀστέρι λιγώτερο ἀπὸ ὅσα εἶχαν ή λίρες ή παληές. Και ἀμέσως εἰδοποίησε και ὅλες τις ἀστυνομίες τῆς Μακεδονίας να συνεννοηθοῦν με τὸς «σαράφηδες» και να μετροῦν τ' ἀστέρια ἀπὸ τις λίρες πὸ θὰ τὸς πήγαιναν για χάλασμα. Και ἄμα ἰδοῦν καμμιὰ με ἕνα ἀστέρι ὀλιγώτερο, ἀμέσως να δίνουνε χαμπέρι στην ἀστυνομία.

"Ετσι λοιπόν σαν βγήκανε ή νέες λίρες και τις δῶσαν στους κλέφτες, τις μοιραστήκανε εκείνοι κι' ἀφήσαν ἑλεύθερο τὸν αἰχμάλωτο — βουβὸ και μουγκαμένον ὄμως τώρα πειὰ για ὄλη τὴ ζωή του — οι παλαιολλαδίτες φύγαν για τὸν τόπο τους και οι δικοί μας γύρισαν ήσυχοι και παστρικοί στα σπίτια τους, ὄσοι ήσαν ἀπὸ τὴ Σαλονίκη, και στα χωριά τους ὄσοι ήσαν ἀπὸ τὰ γύρω περιχώρα...

* * *

Πέρασε καιρός!

Γαρίδα ή ἀστυνομία και οι σαράφηδες τὰ μάτια τους.

Μὰ τὰ ἀστέρια ὄμως ήσαν ὄλα, σωστά κι' ἀκέραια, και λάμπανε στις λίρες.

Κι' ο καιρός περνούσε και περνούσε...

Και οι «γιατάκηδες» οι Σαλονικιοί, ἀρχισαν να ξεθαρ-

Ο Τούρκος ο θαλῆς τὰ εἶχε χάσει!...

Κι' ὄς να τὸς πάρουν χαμπάρι οι σκοποί...

"Έκαμε παραστάσεις κι' ο "Αγγλος πρόξενος.

ρεύουν. Τò πρᾶγμα φάνηκε πὼς λησμονήθηκε. Ἡ ἀρχὴ φαίνοντουσαν σὰν νὰ μὴ τὸ θυμόντουσαν πειὰ. Καὶ ὁ Ἄμποτ, σὰν νὰ τὸ λησμόνησε. Κι' ὁ ἀδερφὸς πού εἶχε πάθει, ἐστάλη ἔξω, στοὺς γιατροὺς, γιὰ νάβρη τὴ φωνή του.

Ἕσυχτοι πειὰ οἱ «συνεργοί», ἔτσι δὲν τοὺς λὲν ἑλληνικά;

— Ἔτσι.

— Ἀποφασίσανε νὰ ξεσκάσουνε κι' αὐτοὶ λιγάκι. Κι' ἀποφασίσαν ἕνα ταξιδάκι σὲ κάποιον κοντινὸ ἐδῶ χωριό, σὰν νὰ ποῦμε στὸ Ἀσθεστοχώρι, σὰν νὰ ποῦμε καὶ στὸ Λαγκαδά, μαζὺ μὲ τὶς φαμηλιές τους.

Σὰν τὸ εἶπαν στὶς γυναῖκες τους, ἐκείνες τὸ δεχθῆκαν μὲ χαρὰ, ἀλλὰ... Τί ἰδέα ἔχετε γιὰ τὶς γυναῖκες σεῖς;

— Ἐκείνη πού εἶχε καὶ ὁ μακαρίτης Σολομών...

— Ποιὸς Σολομώνης; Ὁ Σολομὸς Ἐρρέρας, πού ἔχει στὴ Θεσσαλονίκη τὸ ἐμπορικό;

— Ὁχι αὐτὸς, ἕνας ἄλλος, πρόγονός του...

— Τί ἔλεγε λοιπὸν αὐτὸς ὁ Σολομὸς;

— Πὼς ἡ γυναῖκα δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ μονάχα «σκεῦος ἡδονῆς».

Ὁ Μπάρμπα-Μάνθος δὲν κατάλαβε, ἀλλὰ δὲν ἤθελε καὶ νὰ τὸ δείξη.

— Καλὰ, τέλος πάντων, ἄς λήη ὅτι θέλει αὐτὸς ὁ Σολομὸς. Ἐγὼ ἔρχομαι καὶ πάλι στὴν κουβέντα μας. Ἡ γυναῖκες λοιπὸν δεχθῆκαν μὲ χαρὰ, ἀλλὰ εἶπανε στοὺς ἄνδρες: «Νοικοκυρὲς γυναῖκες ἐμεῖς, πὼς θὰ πάμε ἔτσι; Νὰ φκιάσουμε κανένα φόρεμα, εἴμαστε γυναῖκες ἀπὸ πόλι, ἀπὸ τὴ Σαλονίκη, δὲν εἴμαστε ἀπὸ χωριό!» Κι' ἀπὸ δῶ τοὺς ἔχουν, ἀπὸ ἐκεῖ τοὺς ἔχουν, τοὺς καταφέρνουνε νὰ τοὺς φκιάσουνε καινούργια ρούχα καὶ φουστάνια. Καὶ μιὰ ἀπ' αὐτὲς, σὰν ὄν τῆς ἔφταναν τὰ λεπτά, ἔβγαλε ἀπ' τὶς κρυμμένες λίρες καὶ πῆγε νὰ χαλάση στὸ σαράφι κάνα - δύο γιὰ νὰ κρυφοπλήρωση τὴ μοδίστρα, νὰ κἀνη φόρεμα πιὸ καλὸ καὶ ἀκριβώτερο ἀπὸ τὶς ἄλλες.

Τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα κιόλας σὰν εἶδαν οἱ σαράφηδες τὶς λίρες χωρὶς ἄστρο, εἰδοποιήσαν τὴν ἀστυνομία, ἡ ἀστυνομία ἔπιασε τὴ γυναῖκα καὶ τὸν ἄνδρα της, τοὺς θάλανε στὴ φυλακὴ, τοὺς σφίξανε λιγάκι μέσα καὶ σὲ λίγες ἡμέρες τοὺς εἶχαν ὄλους πιασμένους καὶ κλεισμένους στὸ «Κανλι-Κουλέ», δηλαδὴ στὸν «Ματωμένο Πύργο», ὅπως λέγαν τότε τὸν Λευκὸ Πύργο τῆς Θεσσαλονί-

κης, πού ἔπειτα οἱ νεότουρκοὶ τὸν θάψαν μὲ ἀσθέστη ἄσπρο καὶ τὸν εἶπανε «Μπεάς-Κουλέ», Λευκὸ Πύργο δηλαδὴ, ὅπως τὸν λέμε σήμερα κι' ἐμεῖς.

Ὁ πύργος τότε εἶχε φρούριο τριγύρω, μὲ τάπιες καὶ πολεμιστρες. Μὰ οἱ νεότουρκοὶ τὰ γκρέμισαν αὐτὰ κι' ἀνοίξανε τὸ μέρος. Πιὸ πολὺ ὅμως ταίριαζε ὅπως ἦταν πρὶν. Ἄς εἶνε. Μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους «γιατάκηδες» πού πιάσανε ἦταν καὶ ἕνας Τούρκος ἀρβανίτης, Γκέκας ἐλεγότανε, κι' ἔκανε κι' ἐκεῖνος τὸν κουτολοηστὴ ἐδῶ ἀπ' ἔξω στὰ χωριά, τριγύρω στὴ Θεσσαλονίκη. Ἐφτασε στὸ μεταξὺ Μπαϊράμι κι' ἕνας Τούρκος τῆς Θεσσαλονίκης, φίλος τοῦ Γκέκα, ζητήσε ἀδεια ἀπὸ τὶς ἀρχὲς νὰ πάη καὶ νὰ μοιράση λίγο ἄσπρο πανί, χασέ, στοὺς ὄθωμανοὺς φυλακισμένους τοῦ Κανλι-Κουλέ, νὰ φκιάσουν κι' αὐτοὶ ἕνα πουκάμισο καὶ νὰ ντυθοῦν λιγάκι καθαρά, τέτοιες ἡμέρες ποῦταν.

Ἡ τουρκικὴ ἀρχὴ ἐπέτρεψαν καὶ αὐτὸς ἐπῆγε μέσα εἰς τὶς φυλακὲς καὶ ἐδῶσε σὲ κάθε φυλακισμένο Τούρκο ἀπὸ δεσκαπέντε πῆγες ὕφασμα λευκὸ γιὰ τὰ ἀσπρόρουχά του.

Σὰν νύχτωσε, αὐτοὶ, στρίψανε τὸ πανὶ καλὰ, δέσανε μὲ γερὸς κόμπους ὄλα τὰ κομμάτια ἀπὸ τὸ ὕφασμα αὐτὸ μαζὺ, κάμανε ἕνα μακρὸ σχοινὶ καὶ τὸ ρίξανε στὴ θάλασσα.

Μιὰ θάρκα τοὺς περιμένε λιγάκι παρακεῖ. Κι' ὡς νὰ τοὺς ἐννοήσουν οἱ σκοποὶ, ἐκεῖνοι εἶχανε φύγει...

Αὐτὸς ὁ Γκέκας ὅμως ἔπειτα ἀμνηστεύθηκε ἀπὸ τὴν τουρκικὴ κυβέρνησι, γιὰτὶ σὰν θέρος Ἀρβανίτης... πρόδωσε τοὺς συντρόφους του καὶ τὸν πῆραν στὴν ἀστυνομία γιὰ νὰ καταδιώκη τοὺς κλέφτες.

Αὐτὴ εἶνε ἡ ἱστορία μου. Καὶ τώρα ξεκουρασθῆτε καὶ λίγο...

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΓΙΑ ΠΕΡΙΕΓΓΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

ΟΠΛΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

(Πὼς ἀμύνονται τὰ ζῶα ἐναντίον τῶν διαφόρων ἐχθρῶν τους)

Τὰ ζῶα, χωρὶς ποτὲ νὰ διδαχθοῦν τὴν στρατιωτικὴ τέχνη, γνωρίζουν ὡστόσο θαυμάσια τὰ πλεονεκτήματα ὀρισμένων ἐπικαίρων σημείων τὰ ὁποῖα καὶ χρησιμοποιοῦν. Τὰ ἀηδόνια π. χ. γιὰ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τοὺς γύπες κρύβονται μὲς' ἰὰ δέντρα. Ὁ γλᾶρος γιὰ νὰ προφυλαχθῆ ἀπ' τὰ γεράκια περιστρέφεται ἀπάνω στὰ νερά, ὅπου δειλιάζουν νὰ πλησιάσουν τὰ γεράκια. Καὶ ἡ νυφίτσα, ζῶον δειλότατο, τόσο δειλὸ ὥστε μόλις ἰδῆ νὰ θγαίνῃ ἀπὸ πληγὴ αἷμα, πέφτει ἀμέσως κάτω ἀπὸ τὸν τρόπο της, ὡστόσο κατορθώνει καὶ ἀπὸ λύκο ἀκόμη νὰ γλυτώσῃ, καταφεύγοντας στὰ παγωμένα ποτάμια, ὅπου οἱ λύκοι φοβοῦνται νὰ τρέξουν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ καταφύγια τους αὐτὰ, πολλὰ ζῶα ἔχουν καὶ τὰ φυσικά τους ὄπλα γιὰ ν' ἀμύνονται. Ὁ ἀέτος π. χ. περιποιεῖται πολὺ τὰ νύχια του καὶ ὅπου σταθῆ τὰ ἐξετάζει ἀκατάπαυστα, τὰ τροχίζει ἀπάνω στὶς πέτρες ὅταν χάσουν τὴν κοφτεράδα τους καὶ ἀποφεύγει νὰ περπατῆ ἀνάμεσα σὲ πέτρες ὅταν εἶνε σουβλερές. Τὰ ἐλάφια, τὰ κασικία καὶ οἱ ταῦροι ἀκονίζουν στοὺς κορμούς τῶν δέντρων τὰ κέρατά των καὶ τὰ δοκιμάζουν δυὸ καὶ τρεῖς φορές ὅταν πρόκειται νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον κανενὸς ἐχθροῦ των.

Ὅταν τὰ ζῶα καὶ τὰ πουλιά δὲν μποροῦν ν' ἀμυνθοῦν, τότε μαζεύονται σὲ ὁμάδες. Ἔτσι π. χ. τὰ ψαρόνια γιὰ μεγαλύτερη ἀσφάλειά των πετοῦν κατὰ στίφη πολυάριθμα.

Τὰ πρόβατα εἶνε γνωστὸν ὅτι γιὰ ν' ἀμυνθοῦν κατὰ τῶν λύκων μαζεύονται σὲ πυκνὸ κύκλο μὲ τὰ κεφάλια γυρισμένα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὰ ἄλογα τάσσονται κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο, δὲν γυρίζουν ὅμως τὰ κεφάλια των κατὰ τοῦ λύκου, ἀλλὰ τὰ πόδια των, ὅπου βρίσκεται ἡ δύναμις των καὶ ἀνδρείως ἀμύνονται μὲ κλωτσιές. Πολλὰ ζῶα ἐπίσης ὅταν τύχῃ νὰ βρεθοῦν μόνα, γνωρίζουν νὰ καλοῦν σὲ βοήθεια μὲ τὶς φωνές των: Τὸ τσακάλι π. χ. ὅταν καταλάβῃ ὅτι

καμμιά ἀλεποῦ εἶνε κρυμμένη στὰ χορτάρια, προδίδει στὰ σκυλιὰ τὴν παρουσία της μὲ ἀσυνήθιστες καὶ δυνατές κραυγές. Ὅμοίως οἱ κύκνοι καὶ ἡ χήνες φωνάζουν τοὺς τυχόν ἀπόντας συντρόφους των γιὰ ν' ἀμυνθοῦν ἀπὸ κοινοῦ κατὰ τῶν ἀετῶν. Τὸ ἴδιο κάνουν καὶ οἱ πίθηκοι στὰ δάση φωνάζοντας ὅταν τοὺς κυνηγοῦν, μὲ ὄλη τὴ δύναμί τους.

Ἄλλὰ ἀδύνατα καὶ δυνατὰ ζῶα ἔχουν καὶ ἄλλα μέσα γιὰ νὰ προφυλάγουνται ἀπ' τοὺς θηρευτὰς των. Ὁ λαγὸς π. χ. πηδᾷ ἐδῶ κι' ἐκεῖ γιὰ νὰ ἐξαφανίσῃ τὰ ἴχνη του. Ἡ ἀρκούδα μπαίνει στὴ φωλιὰ της, περπατώντας ἀντίστροφα γιὰ νὰ δείξη ὅτι ἐβγήκε ἀπ' αὐτὴ, ἐνῶ εἶνε μέσα. Καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ λιοντάρι, τὸ τόσο ἀνδρεῖο, ὅταν περπατῆ στὴν ἄμμο ἐξαλείφει τὰ ἴχνη του γιὰ νὰ μὴν τ' ἀνακαλύψουν οἱ ἐχθροὶ του.

Μὲ μιὰ λέξι ὄλα τὰ ζῶα γνωρίζουν τὸ καθένα μὲ κάποιον τρόπο νὰ προφυλάγουνται.

Ἄλλα μὲ τὴν ἐπιδειξιότητα, ὅπως ὁ πίθηκος, ὁ ὁποῖος κατορθώνει ν' ἀρπάξῃ μὲ τὸ χέρι στὸν ἀέρα τὸ θέλος πού ρίχνει ὁ ἄγριος γιὰ νὰ τὸν σκοτώσῃ, ἄλλα μὲ τὴν γενναϊότητα, ὅπως τὸ λιοντάρι, πού δὲν φεύγει ποτὲ, ἀλλ' ἀπεναντίας δείχνει τὴν τρομερὴ του ὄψι γιὰ νὰ φοβίσῃ, ἄλλα πάλιν προφυλάγονται χάρις καὶ σ' αὐτὴ τὴ δειλία ἀκόμη, ὅπως τὰ ἐλάφια, τὰ ὁποῖα σώζονται ἀπ' τὸ φόβο των πού τὰ κάνει νὰ τὸ θάζουν στὰ πόδια μὲ ὄλη τὴν δυνατὴ γρηγοράδα. Ἄλλα τέλος γίνονται ἀόρατα σὰν τὶς σουπιές πού ἐξαφανίζονται μὲς' τὴ βαφὴ πού σκορπίζουν ἢ σὰν τὸν πολυπόδα, ὁ ὁποῖος μεταμορφώνεται παίρνοντας ἀμέσως τὸ χρῶμα τοῦ θράχου, ἀπάνω στὸν ὁποῖον εἶνε κολλημένος, καὶ ἔτσι ἐξαπατᾷ τὸ θλέμμα τοῦ ἀνθρώπου.